

SZENDY
and
SZENDY

SZERVÁTÜLTETETTEK UTÓGONDOZÁSA
különös tekintettel a
SZŰRŐVIZSGÁLATOKRA

Budapest
2009

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETÉS	3
1. SZERVÁTÜLTETETEK SZŰRŐVIZSGÁLATAIVAL KAPCSOLATOS FELMÉRÉS ÖSSZEGZÉSE	4
1.1. A minta jellege	4
1.2. A szervátültetés magyar sajátosságai	4
1.3. Információ áramlás sajátosságai.....	5
1.4. A szűrővizsgálatok jellemzői	5
2. A MAGYAR LAKOSSÁG SZŰRŐVIZSGÁLATAINAK JELLEMZŐI.....	7
3. SZERVÁTÜLTETETEK VÉLEMÉNYE A SZŰRŐVIZSGÁLATOKRÓL	8
3.1. A válaszadók demográfiai jellemzői	8
3.2. A szervátültetések magyar sajátosságai	13
3.3. Információszerzés a gyógyszerek mellékhatásairól	18
3.4. A szűrővizsgálatok jellemzői	20
3.4.1. A szűrővizsgálatok kezdeményezésének okai.....	20
3.4.2. A transzplantáció óta elvégzett szűrővizsgálok	24
3.4.3. A szervátültetettek különféle panaszai	26
3.4.4. Az orvos felkeresésének okai	28
3.4.5. Az éves szűrővizsgálatokon való részvétel	28
3.4.6. A szűrővizsgálatok hasznossága	32
MELLÉKLETEK	33

BEVEZETÉS

Jelenleg Magyarországon mintegy 3500-4000 szervátültetett ember él, és ezen alapsokaságból kerültek ki a kérdezett személyek. A vizsgálat módszere kérdőíves megkérdezés volt, az ún. önkitöltős kérdőíveket - a személyiségi jogok maximális betartásával - a kontrolokon megjelent betegek önkéntes alapon töltötték ki. A kitöltött kérdőívek anonimek voltak, vagyis kértük a név ráírásának mellőzését. A kérdezéseket Budapesten a vese-, máj-, szív-, tüdő szervátültetettek transzplantációs és utógondozói centrumaiban végeztük. Ezenkívül a pécsi, debreceni, szegedi transzplantációs központokban kaptunk helyi szervátültetettektől segítséget. Köszönettel tartozunk azon alapítványoknak, egyesületeknek és magán személyeknek, akik segítségünkre voltak a kérdőívek kitöltésében.

A projekt célja az volt, hogy képet kapjunk a szervátültetett személyek egészségtudatos gondolkodásáról, a szűrővizsgálatokhoz fűződő viszonyáról, és elsősorban arról, hogy egy speciálisan koncentrált éves szűrővizsgálaton részt vennének-e.

Különösen fontos kérdés volt számunkra, hogy a transzplantáltak hogyan viszonyulnak a különféle szűrővizsgálatokhoz. Saját maguk elhatározásából vesznek-e részt szakorvosi vizsgálatokon, vagy kezelőorvosuk indíttatására, csak panasz esetén mennek el, vagy rendszeresen részt vesznek szűrővizsgálatokon.

Külön koncentráltunk a szűrővizsgálatok fajtáira, a szervátültetettek különféle panaszainak minél szélesebb körű megismerésére, valamint a szervátültetettek véleményére arra vonatkozóan, hogy az idejében diagnosztizált betegségek vajon gyógyíthatók-e.

1. SZERVÁTÜLTETETTEK SZŰRŐVIZSGÁLATAIVAL KAPCSOLATOS FELMÉRÉS ÖSSZEGZÉSE

1.1. A minta jellege

A minta jellemző adatai:

- ✓ A mintában 146 fő válaszait értékeltük ki.
- ✓ A válaszadók több mint a fele férfi volt.
- ✓ A kor vonatkozásában öt korkategóriát képeztünk: a 30 év alatti fiatalokét, három aktív korút, és a 60 év felettiekét. A mintába bekerült legfiatalabb szervátültetett 18 éves volt, míg a legidősebb 74. Az átlagéletkor 45 év volt.
- ✓ A lakhelyet tekintve a szervátültetettek 1/3-a a fővárosban él, 45%-a nagyvárosokban ill. városokban, és csak alig több mint 1/5-ük lakik községekben.
- ✓ A válaszadó szervátültetettek iskolai végzettségükönél fogva képzetebbek a magyar átlagnál, mivel több, mint 1/3-uk érettségivel rendelkezik, és 25 %-ot is meghaladja a diplomával rendelkezők aránya.
- ✓ A válaszadók többsége, 58%-a családi kötelékben él, vagyis nős ill. férjezett. Közel azonos, 10% körüli arányban vannak a mintában az elváltak, az élettársi kapcsolatban élők, valamint a családdal élő egyedülállók. Ennél valamivel alacsonyabb arányúak a ténylegesen egyedülállók, és jóval kisebb arányt képviselnek az özvegyek.

1.2. A szervátültetés magyar sajátosságai

- ✓ Magyarországon négy szerv transzplantáltjai jellemzik a megkérdezett szervátültetetteket. Ezek közül a veseátültetést végzik a legrégebben, több mint 30 éve, ezért a mintában is a veseátültetettek jelentik a szervátültetettek legnagyobb arányát, vagyis 2/3-át. A válaszadók 11,6-11,6%-a szív-, és a tüdőtranszplantált, 7%-os a májtranszplantáltak aránya. (ami a májtranszplantációk tényleges arányát nem tükrözi híven, csak a válaszadókét!)
- ✓ A szervátültetettek jelenlegi státuszát lényegében két kategória határozza meg: azok a rokkant nyugdíjasok, akik egyáltalán nem dolgoznak (40%), illetve azok, akik rokkant nyugdíjat kapnak, e mellett kiegészítő tevékenységet végeznek (23%). Kisebb arányúak az aktív keresők (12%), valamint a rokkant nyugdíj mellett alkalmi munkát végzők (10%), a nyugdíjasok (9%) és a tanulók (5%).
- ✓ A válaszadó szervátültetettek 3/4-ét a fővárosi utógondozó centrumokban látják el, jelentős a debreceni-, és kisebb a jelentősége a pécsi és a szegedi utógondozónak.

1.3. Az információ áramlásának sajátosságai

A szervátültetettek a különféle immunszuppresszív gyógyszerek mellékhatásairól szinte azonos mértékben kapnak információt a kezelőorvostól vagy más csatornákon pl. egyesületek, alapítványok, szakmai szövetségek, betegtársak révén. A transzplantáltak az a része, akik kezelőorvosuktól értesültek az immunszuppresszív készítmények mellékhatásairól, közel ¾-e más forrást is igénybe vett ennek alapos megismerése céljából.

Az utógondozó centrumok közül csak a debreceni tér el jelentékenyen a többitől, mert itt mindössze 14%-a a válaszadóknak értesült kezelőorvosától a szerek mellékhatásairól, és meglehetősen alacsony, 10%-uk hallott ezekről más forrásból. Ezért ebben a régióban mindenképpen szükséges növelni a betegek tájékozódási szintjét, elsősorban a kezelőorvosi részről.

1.4. A szűrővizsgálatok jellemzői

A szűrővizsgálatok összegző megállapításai:

- ✓ A szűrővizsgálatokra való jelentkezésénél a kezelőorvosnak van domináns szerepe, 89%-ban az irányításuk révén kerülnek a betegek szűrővizsgálatra. A megkérdezett szervátültetetteknek közel ¾-e a jár saját kezdeményezésből olyan szűrővizsgálatokra, ahová nem szükséges orvosi beutaló.
- ✓ A válaszadók több mint a fele akkor is elmegy rendszeres szűrővizsgálatra, ha semmilyen panasza nincs, a többi hányad csak panasz esetén.
- ✓ A szervátültetettek leggyakrabban hasi ultrahangon vettek részt (125 fő), majd ezt követi a szemészet (114 fő), míg harmadik helyen a csontsűrűség vizsgálat áll. A hasi ultrahang a beültetett graft ellenőrzése miatt, míg a szemészet és csontsűrűség vizsgálat a szedett gyógyszerek mellékhatásai miatt ajánlott, ill. szükséges szűrővizsgálatok. Kiemelkedő még az igénybe vett szűrővizsgálatok közül a tüdőszűrés (104 fő), a fogászat (97 fő), és a kardiológia (85 fő). A többi szűrővizsgálatnak a szervátültetettek kisebb jelentőséget tulajdonítanak.
- ✓ A transzplantáltak panaszai, problémái közül a szemmel, a látással kapcsolatos problémákat (59 fő) elsőként kell kiemelni. Ezt követik a fogászati (50 fő), a reumatológiai (46 fő) valamint a bőrgyógyászati (36 fő) panaszok. A többi probléma említési aránya ezeknél lényegesen kisebb.
- ✓ **Egy előre megszervezett, külön költséggel nem járó szűrővizsgálaton a válaszadók közel 4/5-e részt venne.** A transzplantáltak szűrővizsgálatokon való részvételi hajlandósága jelentősen meghaladja az egészséges populáció 2007-es 45%-

os ilyen jellegű hajlandóságát. Azok közül, akik panasz nélkül is rendszeres szűrővizsgálatra járnak, 77% részt venne egy ilyen jellegű szűrővizsgálaton is.

- ✓ Megvizsgáltuk azon transzplantáltak hozzáállását a szűrővizsgálatokhoz, akik saját elhatározásból – nem a kezelőorvos irányításával - is járnak szakorvosi vizsgálatokra, és közülük 81% venne igénybe ilyen típusú szervezett szűrővizsgálatot. Érdekességként lehet megemlíteni, hogy akik saját elhatározásból nem mennek el szakorvoshoz, azoknak $\frac{3}{4}$ -e igénybe venné ezeket a szervezett szűrővizsgálati lehetőségeket.
- ✓ A megkérdezett szervátültetettek közül szinte mindegyik válaszadó bízik abban, hogy az időben felfedezett betegségek jó eredménnyel gyógyíthatók, vagyis a szűrővizsgálatok hasznosságát itt lehet lemérni. Mindössze két válaszadó nem bízott a kiszűrhető betegség források gyógyíthatóságában.

2. A MAGYAR LAKOSSÁG SZŰRŐVIZSGÁLATAINAK JELLEMZŐI

A magyar lakosság egészségi adatai, a GFK 2007-es felmérése alapján, azt mutatják, hogy a kor előrehaladtával a felnőtt lakosság egyre inkább úgy érzi, egészségi állapota rosszabb. Az 50 évnél idősebb lakosoknak már csupán 17 százaléka gondolja úgy, hogy jó vagy nagyon jó az egészségi állapota, szemben a teljes népességben mért 56 százalékkal. Az országos 12 százalékos átlaggal szemben az 50 évnél idősebb korosztály 22 százaléka tartja saját egészségi állapotát rossznak, illetve nagyon rossznak. Az egészségmegőrzés terén az ezüstgeneráció tagjai – a panaszok ellenére – a teljes lakossághoz képest passzívabbak: 43 százalékuk semmit sem tesz egészsége megőrzése érdekében, míg a fiatalabbaknak mindössze 35 százalékára igaz ugyanez.

Az idősebbek ugyanakkor jellemzően egyre nagyobb figyelmet fordítanak az egészségmegőrzés egyik tényezőjére, nevezetesen az étkezésre: az 50 év felettek 37 százaléka, míg a 30 és 49 év közöttieknek csak 26 százaléka figyel oda erre a faktorra. Ráadásul ez az arány 60 év felett már 42 százalék.

A szűrővizsgálatokat az idősebbek veszik komolyabban. Jellemzően a 60. év esetében lehet egyfajta határvonalat húzni, hiszen itt figyelhető meg egy ugrás a szűrővizsgálatokra látogatók arányában:

- ✓ a 60 évnél idősebbek közül 65 százalék,
- ✓ a 30-59 évesek körében ez az arány csak 51 százalék,
- ✓ az ennél fiatalabbaknak csak mindössze 41%-a jár rendszeresen szűrővizsgálatokra.

A nemeket tekintve is vannak eltérések, mivel amíg nők 57%-a jár el rendszeresen szűrővizsgálatokra, addig ez a férfiaknak mindössze 45%-a teszi ezt.

Tendenciáját tekintve a magyar lakosság körében a rendszeresen szűrővizsgálatokra járók aránya jelentősen - 57 százalékról 45 százalékra - csökkent a GFK felmérését (2007) megelőző 3 évben. E csökkenés legnagyobb mértékű a 20-29 évesek csoportjában volt, ahol a rendszeresen szűrővizsgálatra járók aránya 2004-ben még 61 százalék volt, míg 2007-ben már csak 41 százalékot mértek.

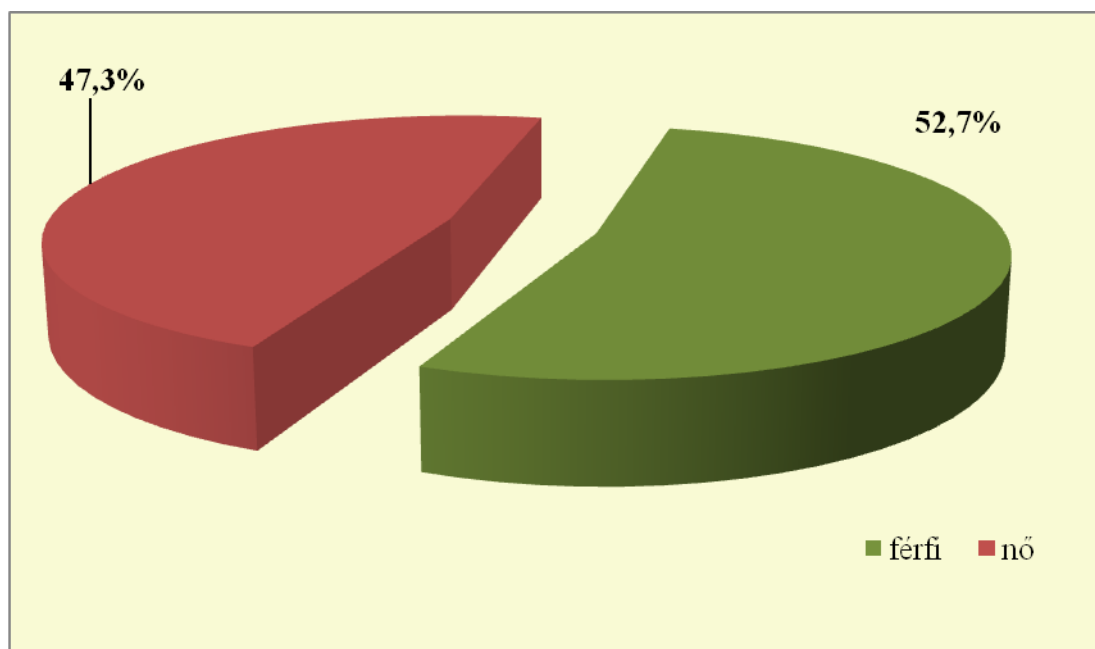
3. SZERVÁTÜLTETETEK VÉLEMÉNYE A SZŰRŐVIZSGÁLATOKRÓL

3.1. A válaszadók demográfiai jellemzői

Kérdőív 1-3 és 4-6. pontjai

A demográfiai adatok vonatkozásában a válaszadók nemét, korát, lakóhelyét, legmagasabb iskolai végzettségét és a családi állapotát dolgoztuk fel. A vizsgálat során 146 transzplantált került be a mintába.

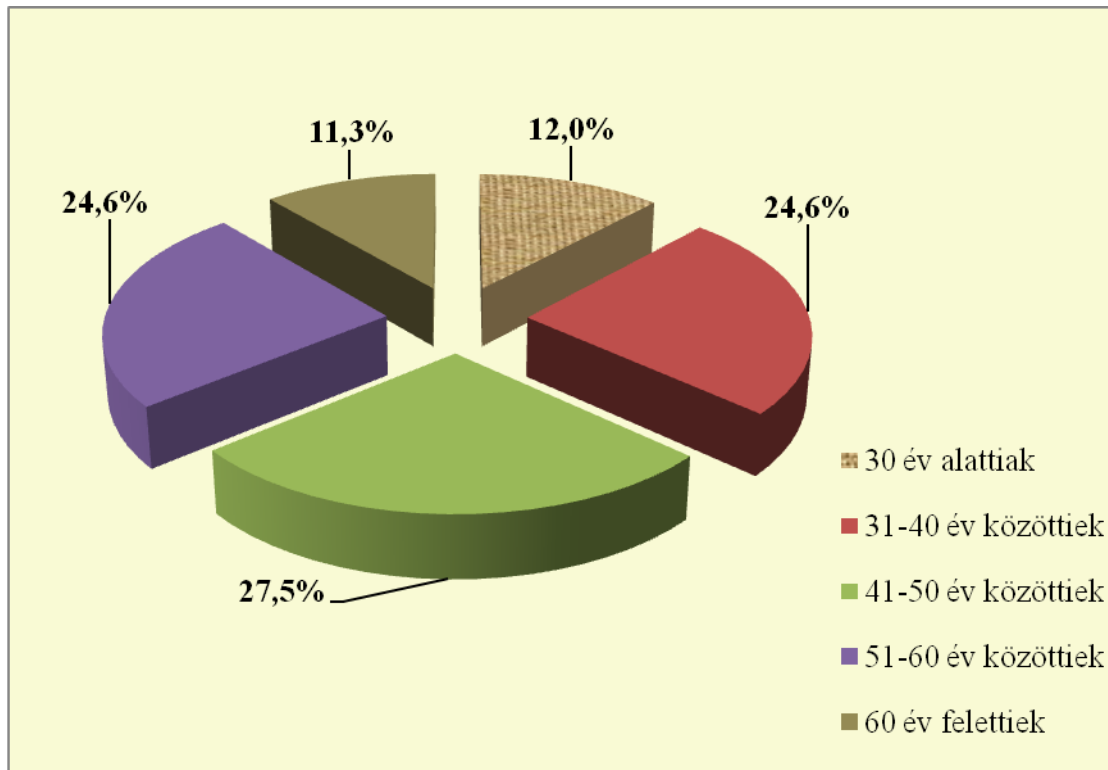
1. ábra
A válaszadók neme

A válaszadók több mint a fele férfi volt, ez mintegy fordítottja az országos nemek szerinti eloszlásnak, de nem különösebben befolyásoló tényezőnek tekinthető.

A kor vonatkozásában öt korszakot képeztünk, a 30 év alatti fiatalokét, három aktív korút, és a 60 év felettiekét. A mintába bekerült legfiatalabb szervátültetett 18, míg a legidősebb 74 éves. Az átlagéletkor 45 év volt.

2. ábra
A válaszadók kora

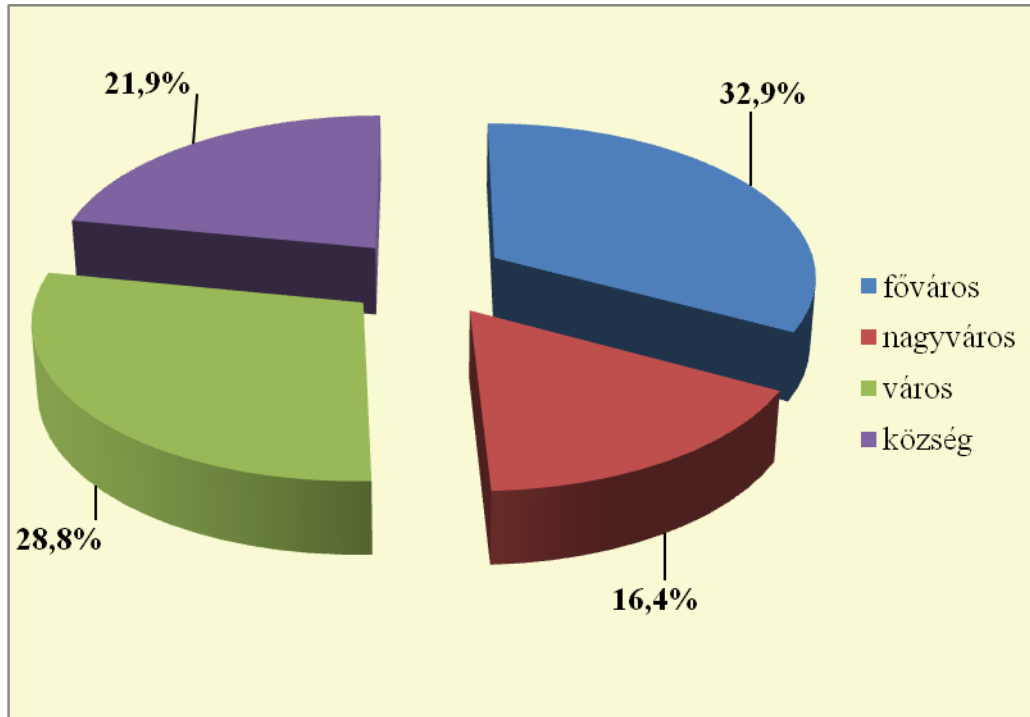
A két szélső korosztály, a 30 év alatti fiatalok és a 60 évnél idősebbek közel azonos arányt képviselnek a mintában, míg a többi kategóriák közel 1/4-1/4 arányos eloszlásban jelennek meg.

A 30 év alattiaknál a nők aránya a meghatározó, míg a többi kategóriában már sokkal kiegyenlítettebbek ezek az arányszámok, és a 31-40 év közöttieket kivéve magasabb a férfiak aránya, mint a nőké. A részletes adatokat lásd. 1. mellékletben.

A lakhelyre vonatkozó kérdésre mindegyik válaszadó, vagyis 146 fő adott értékelhető választ.

3. ábra

A minta lakhely szerinti megoszlása

A lakhelyet tekintve a szervátültetettek 1/3-a a fővárosban él, közel fele, 45%-a él a nagyvárosokban ill. a városokban, és csak alig több mint 1/5-ük lakik községekben.

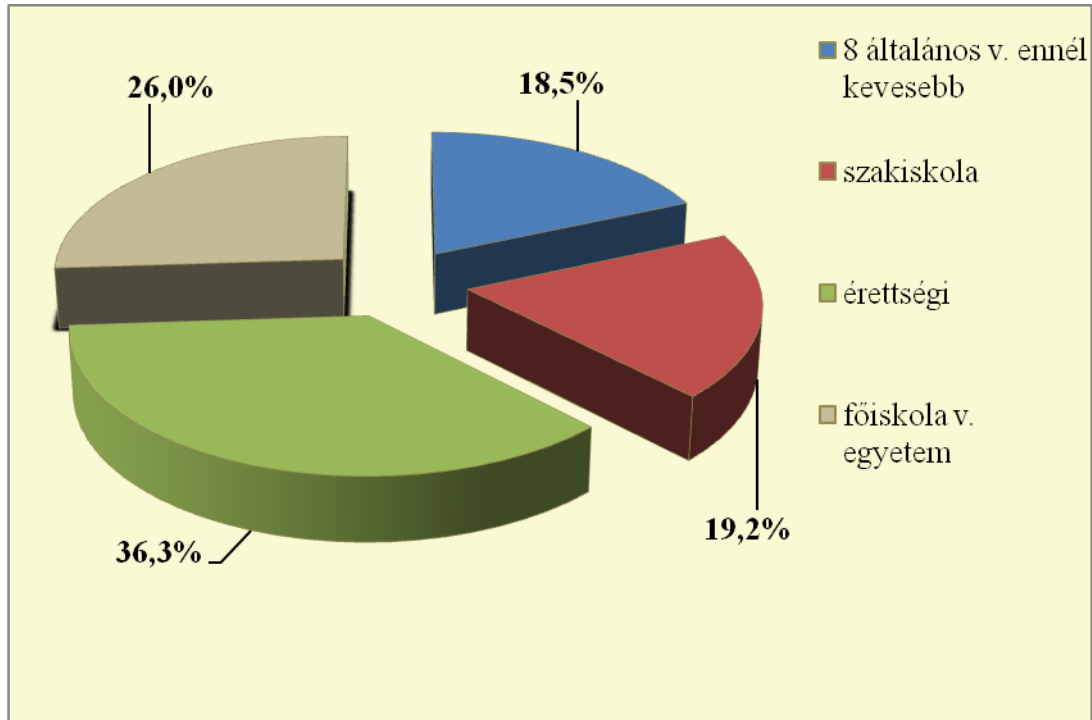
A transzplantált férfiak közül többen, 1/3-uk él városban, míg a nők közül valamivel többen laknak a fővárosban és nagyvárosokban, mint községekben.

A kort tekintve a 31-40 év közöttiek 40%-a, míg a 60 év feletieknek több mint a fele a fővárosi lakos. A részletes adatokat lásd. a 2. mellékletben.

Az iskolai végzettségre mindegyik válaszadó, 146 fő adott értékelhető választ.

4. ábra

A minta iskolai végzettség szerinti megoszlása

A mintában lévő szervátültetettek iskolai végzettségükönél fogva képzetebbek a magyar átlagnál, mivel több, mint 1/3-uk érettségivel rendelkezik, és ¼-et is meghaladja diplomával rendelkezők aránya. Ez a magyar népességben még a 10%-ot sem éri el.

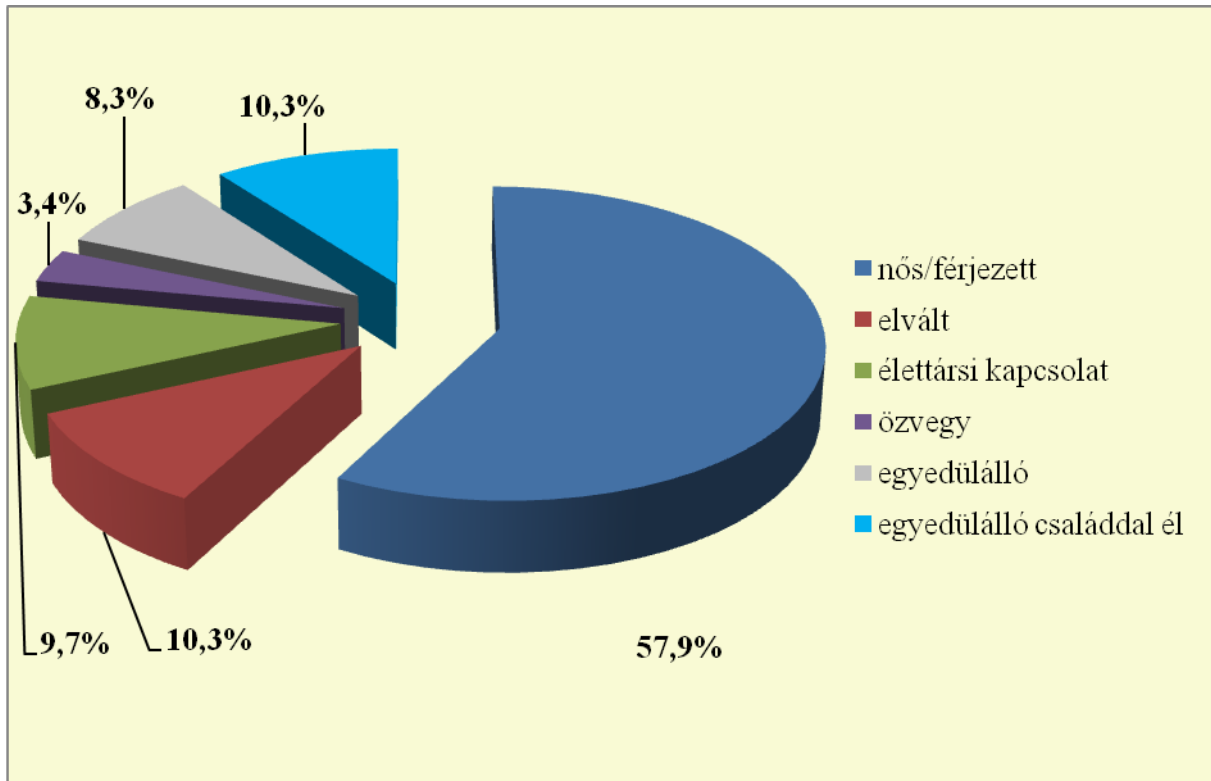
A kort tekintve a fiatalabbak több mint a felének 8 általános vagy még ennél is alacsonyabb a végzettsége, viszont a 31-40 év közöttiek közel felének van érettségije. A 60 éven felüliek közül a diplomások aránya az átlagot meghaladja.

A település nagyságok és az iskolai végzettség között szoros kapcsolat mutatható ki. A fővárosban és a nagyvárosokban a válaszadók közel fele felsőfokú végzettségű. A városokban a válaszadók fele érettségizett, míg a községekben élők 40%-ának alacsonyabb, 8 általános vagy kisebb a végzettsége. A részletes adatokat lásd. a 3. mellékletben.

A családi állapotra 145 fő válaszolt, 1 fő nem adott értékelhető választ.

5. ábra

A válaszadók családi állapotának megoszlása

A válaszadók többsége családi kötelékben él, vagyis nős ill. férjezett. Közel azonos, 10% körüli arányban vannak a mintában az elváltak, az élettársi kapcsolatban élők, valamint a családdal élő egyedülállók. Ennél valamivel alacsonyabb arányúak a ténylegesen egyedülállók, és jóval kisebb arányt képviselnek az özvegyek.

A nemeket tekintve az átlagot meghaladóan, a férfiak közel 2/3-a él házasságban.

A kor vonatkozásában a fiatalabbak, a 30 év alattiak fele családdal élő egyedülálló, az ennél idősebb generáció, a 31-50 év közöttiek több mint a fele, ill. az 50 év felettiak 2/3-a pedig házassági kötelékben él.

A mintában lévő szervátültetettek átlagéletkora 45 év, ebből adódóan csak 26,7%-nak (döntően a 31-50 év közötti korkategóriában) van kiskorú gyermeke. Többségük házasságban vagy élettársi kapcsolatban él. A 37 kiskorú gyermekkel rendelkező válaszadó több mint felének egy gyermeke van, 43%-ának kettő, és mindössze egy fő jelezte, hogy három gyermekről kell gondoskodnia. A részletes adatokat lásd. 4. mellékletben.

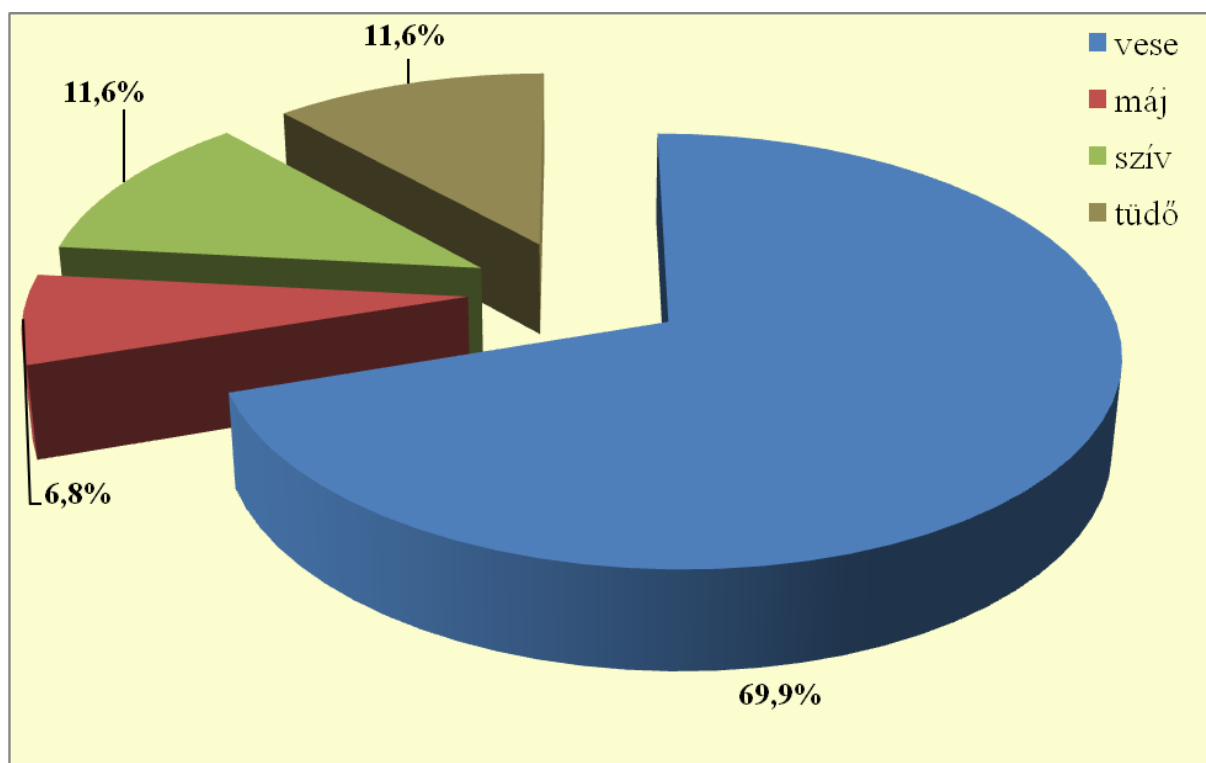
3.2. A szervátültetések magyar sajátosságai

Kérdőív 7-9 és 3.a pontjai

A megkérdezett szervátültetettek vese, máj, szív és tüdő transzplantáción estek át. Ebből egyedül a tüdőátültetést nem Magyarországon, hanem Bécsben végzik. Egy fő esett át tüdő + szív átültetésen, amelyet a feldolgozhatóság kedvéért, és az elvégzett műtét jellege miatt a tüdő kategóriájába soroltuk. A kérdésre mindenki, azaz 146 fő adott értékelhető választ.

6. ábra

A válaszadók megoszlása transzplantált szervek szerint

- ✓ Jelenleg mintegy 4000 szervátültetett él hazánkban, akik ezzel egy új, megújított életlehetőséghez jutottak. A négy szerv közül veseátültetést végeznek Magyarországon a legrégebben, több mint 30 éve, ebből következően a veseátültetettek jelentik a szervátültetettek közül a legnagyobb arányt. Így talán nem meglepő, ha ez az arány a mintában is jelentkezik, a válaszadók több mint a 2/3-a vesetranszplantált, 11,6-11,6% szív-, és a tüdőtranszplantáltak, 7% a májtranszplantáltak aránya. Hangsúlyozzuk, hogy ez a 7% csak a válaszolók, és nem a tényleges májtranszplantáltak arányát fejezi ki.

Összefüggések transzplantált szervek szerint

%

Megnevezés	Válaszadók száma	Vese %	Máj %	Szív %	Tüdő %
Neme					
férfi	77	68,8	3,9	19,5	7,8
nő	69	71,0	10,1	2,9	15,9
Kor					
30 év alattiak	17	76,5	5,9		17,6
31-40 év közöttiek	35	80,0	2,9	5,7	11,4
41-50 év közöttiek	39	64,1	10,3	7,7	17,9
51-60 év közöttiek	35	57,1	11,4	22,9	8,6
60 év felettek	16	75,0		25,0	
Lakhely					
főváros	48	66,7	10,4	4,2	18,8
nagyváros	24	66,7	12,5	12,5	8,3
város	42	73,8	2,4	14,3	9,5
község	32	71,9	3,1	18,8	6,3
Iskolai végzettség					
8 általános v. ennél kevesebb	27	66,7		18,5	14,8
szakiskola	28	60,7	10,7	21,4	7,1
érettségi	53	77,4	7,5	5,7	9,4
főiskola v. egyetem	38	68,4	7,9	7,9	15,8
Családi állapot					
nős/férjezett	84	71,4	4,8	14,3	9,5
elvált	15	60,0	20,0	13,3	6,7
élettársi kapcsolat	14	85,7		7,1	7,1
özvegy	5	60,0	20,0		20,0
egyedülálló	12	66,7	8,3		25,0
egyedülálló családdal él	15	66,7	6,7	13,3	13,3
Összesen	146	69,9	6,8	11,6	11,6

A nemek szerinti eltérés a vesén kívüli szerveknél figyelhető meg. Férfiaknál az átlagosnál több volt a szívatültetés, míg a nőknek a máj és a tüdő transzplantációban nagyobb az arányuk.

A kor kategóriákat vizsgálva megállapítható, hogy amíg a fiatalok, a 30 év alattiaknál az átlagot a vese és a tüdő átültetés haladja meg, addig ez utóbbi 60 éven felül nem található. A 60 éven túli szervátültetésekben csak a vese játszik nagyobb szerepet. Az 50 év felettiéknél a szívátültetések magasabb arányát lehet külön is kiemelni.

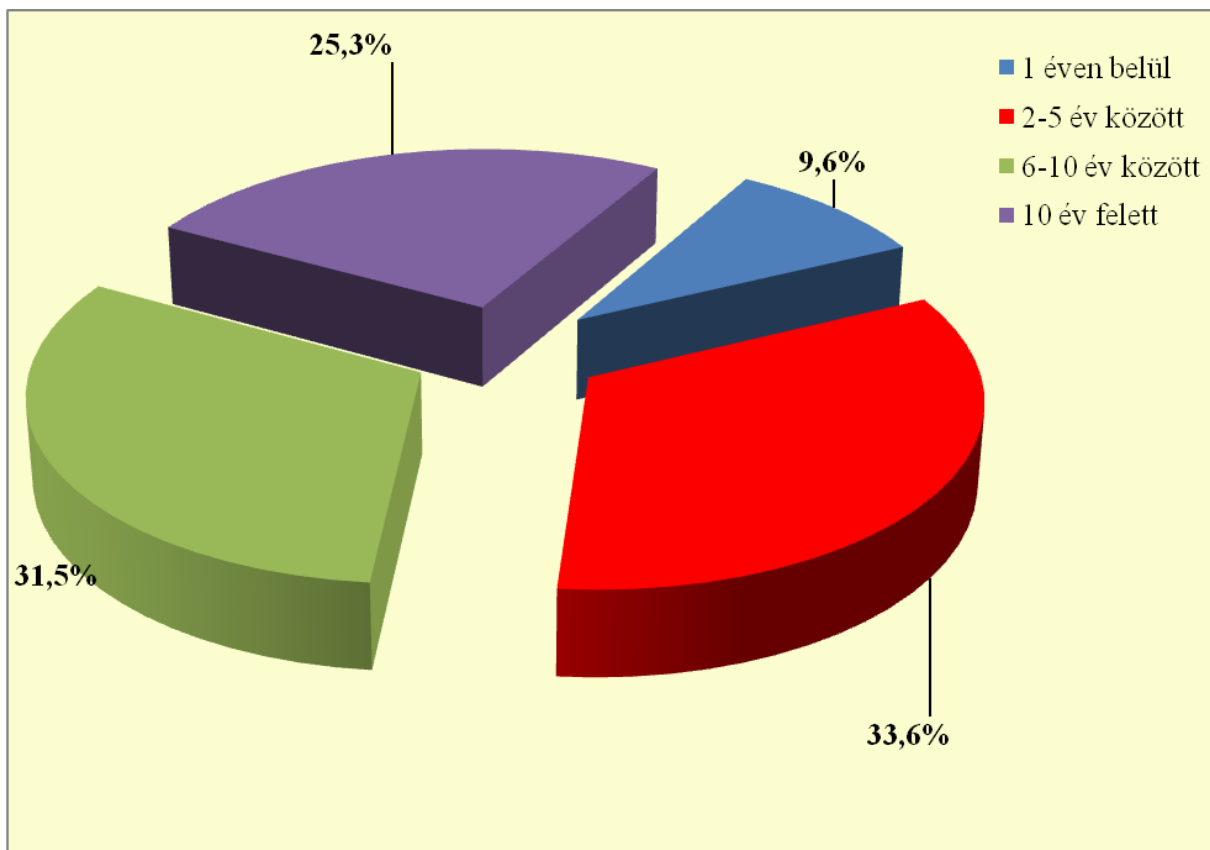
A fővárosban nagyobb a tüdőátültetettek aránya, míg a községekben ez jóval alacsonyabb. Ennek okát az egészségügyi ellátás fehér foltjaiban, az gyengébb információáramlásban is lehet keresni. A községekben élőknel magasabb viszont a májátültetettek aránya.

A 8 általános vagy ennél alacsonyabb iskolai végzettségűeknél magasabb a szív és tüdő transzplantáltak aránya, míg az érettségivel rendelkezők esetében a veseátültetettek aránya haladja meg az átlagot. A felsőfokú végzettségűeknél a tüdőátültetés magasabb az átlagértéknél.

A szervátültetettektől azt kívántuk megtudni, hogy mikor volt a transzplantációjuk, többszöri transzplantáció esetén az utolsó idejét kértük. A transzplantációs évre mindegyik válaszadó, vagyis 146 fő adott értékelhető választ.

7. ábra

A szervátültetettek transzplantációjának évek szerinti megoszlása

A szervátültetettek 1/10-e 1 éven belül kapott új szervet, míg 1/3-1/3-uk 2-5 ill. 6-10 éven belül. Jelentős, 25% azok aránya is, akiknek 10 évet meghaladóan volt a transzplantációjuk.

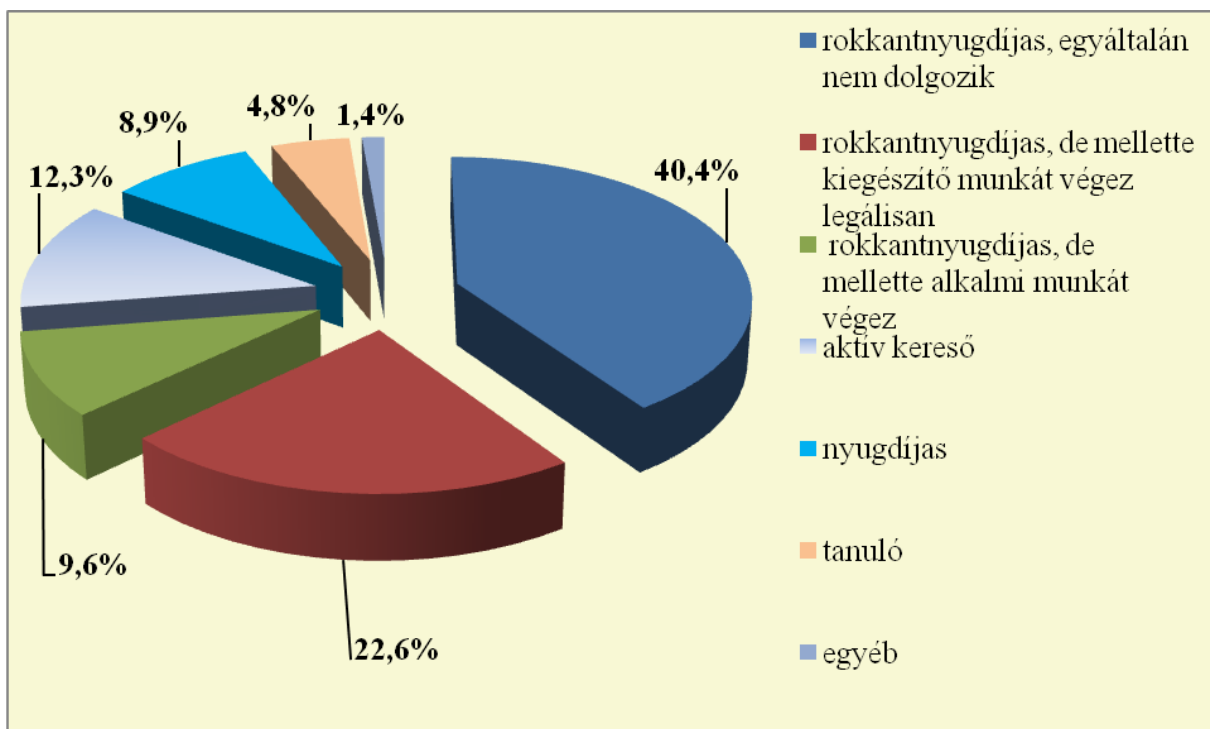
A fővárosban és a nagyvárosokban több a 10 év feletti szervátültetett, míg a városokban az átlagosnál magasabb a 2-10 év közötti transzplantáltak aránya.

A szervek közül a szervátültetéstől számított idő 2-5 éves kategóriájában 59%-kal a szív és a tüdő, valamint a máj 40%-os arányai emelhetők ki. A veseátültetettek 2/3-a több mint 6 éve kapott új szervet. A részletes adatokat lásd. az 5. mellékletben.

A szervátültetés esetében fontos szegmens, hogy az új szervet kapottak hogyan tudnak beilleszkedni a társadalomba, milyen a munkához való viszonyuk. A kérdésre mindenki, vagyis 146 fő adott értékelhető választ.

8. ábra

A szervátültetettek jelenlegi státusza

A szervátültetettek jelenlegi státuszát lényegében két kategória határozza meg, az egyik az olyan rokkant nyugdíjasok, akik egyáltalán nem dolgoznak (40%), míg a másik, akik rokkant nyugdíjat kapnak, e mellett kiegészítő tevékenységet végeznek (23%). Kisebb arányúak az aktív keresők (12%), rokkant nyugdíj mellett alkalmi munkát végzők (10%), a nyugdíjasok (9%) és a tanulók (5%).

A kort tekintve nem különösebben meglepő, hogy a 30 év alatti válaszadók 40%-a még tanuló, középiskolai, vagy felsőfokú iskolát végez. A 31-50 év közöttieknél az átlagot meghaladó az aktív dolgozók aránya. Az 51-60 év közöttiek több mint a fele rokkant nyugdíjas, és nem dolgozik, mivel a kora miatt sem valószínű, hogy egyáltalán kapna valamilyen munkát. A 60 év felettek több mint 4/5-e betöltötte már a 62 éves kort, így már rendes öregségi nyugellátást kap.

A fővárosban és a nagyvárosokban élő szervátültetettek között mintegy 2-szer annyi az aktív kereső, mint a minta átlaga. A fővárosban és a különösen a városokban jelentékeny a rokkant nyugdíj mellett legalísan kiegészítő tevékenységet folytatók aránya, mely az utóbbi esetében jelentékenyen meghaladja az átlagot. A községekben élő transzplantáltak több mint a fele csak a rokkant nyugdíját kapja, és nem végez semmilyen munkát. Ez alapvetően abból adódik, hogy a községekben a vállalkozások penetrációja meglehetősen gyér, így a transzplantáltaknak megfelelő munkalehetőség alig található.

A felsőfokú végzettségűek több mint 1/4-e aktív kereső tevékenységet folytat.

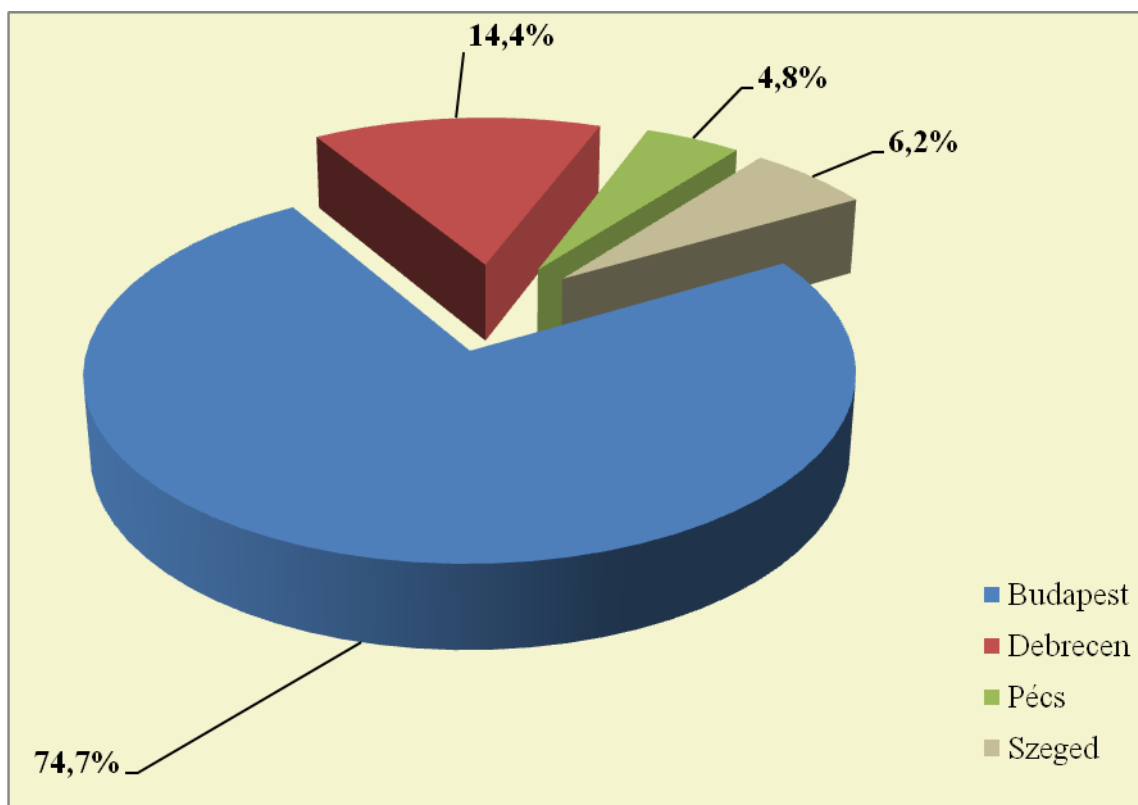
A veseátültetettek munkához tartozó státusza az átlagnak megfelelő, míg a máj és a szív transzplantáltak 70 ill. 59%-a a rokkant nyugdíján kívül nem dolgozik. A tüdőátültetettek tekinthetők ebből a szempontból a legaktívabbaknak, mert 41%-uk a rokkant nyugdíja mellett legalísan kiegészítő tevékenységet végez, 1/4-ük pedig aktív kereső.

A szervátültetéstől eltelt idő jelentékenyen befolyásolja a munkavégzési képességet. Ezért érthető, hogy az 1 éven belüli transzplantáltak közel 2/3-a rokkant nyugdíjas és mellette nem dolgozik. Az már kevésbé magyarázható meg, ha már 2-5 év telt el a szervátültetéstől, akkor a válaszadók fele szintén csak a rokkant nyugdíját kapja, és nem végez semmilyen hasznos tevékenységet. A 6-10 éve transzplantáltak már jobban beilleszkedtek környezetükbe, különféle tevékenységeket végeznek, így legalísan vállalnak munkát, vagy különféle alkalmi munkákkal egészítik ki a rokkantsági járadékukat. Azoknál, akiknél több mint 10 év telt el a szervátültetésük óta, közel 1/5-ük aktív kereső.

A szervátültetés mindenképpen magas fokú egészségügyi ellenőrzést kíván meg a transzplantáltaktól, vagyis 1-3 hónaponként kell különféle kontrollokon részt venniük, hogy általános állapotukat és az idegen szervnek a szervezetben való integrálódását megvizsgálják. Ezért különféle ún. utógondozó centrumokat alakítottak ki. A szerveket tekintve csak a vese esetében vannak vidéki utógondozók, míg a máj, a szív és a tüdő vonatkozásában kizárólag Budapesten vannak ilyen létesítmények. A részletes adatokat lásd. a 6. mellékletben.

9. ábra

A minta megoszlása utógondozó centrumok szerint

A válaszadók $\frac{3}{4}$ -ét a fővárosi utógondozó centrumokban látják el, jelentősebb részét debreceni, és kisebb a részét a pécsi és a szegedi létesítmények.

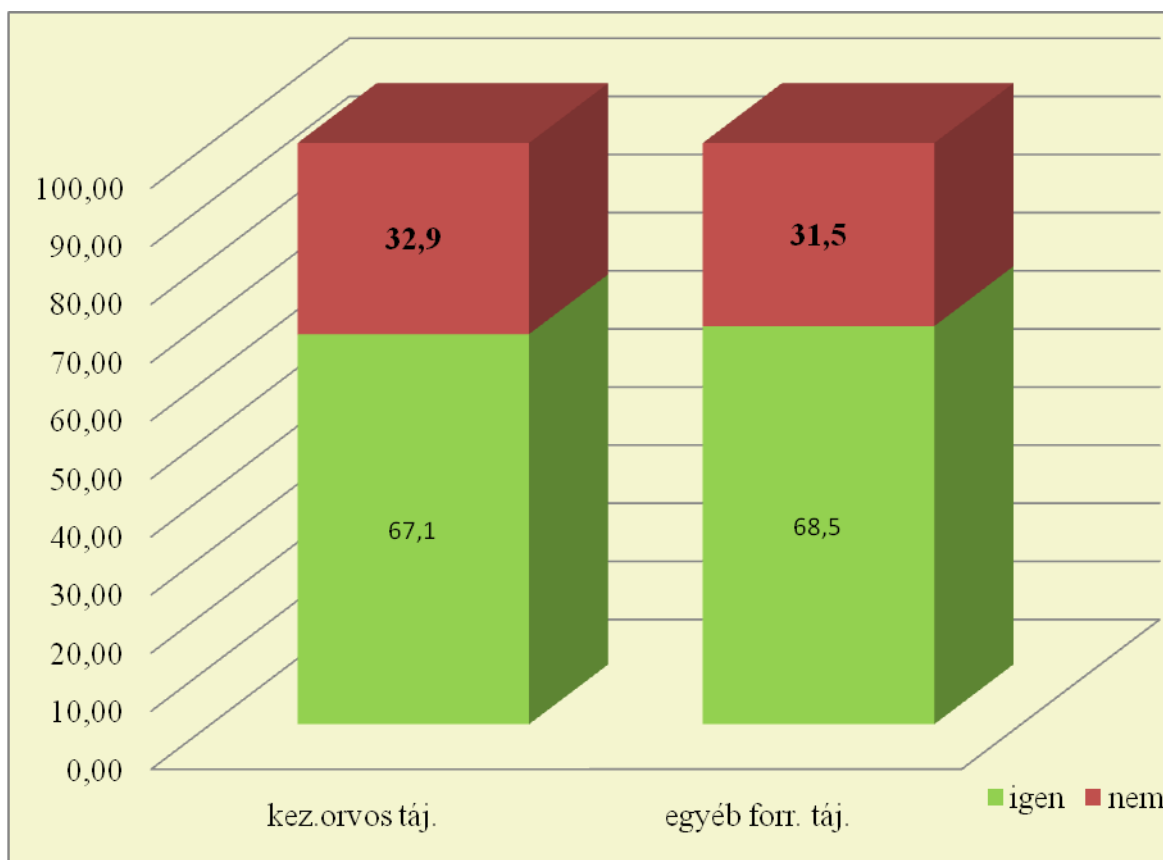
3.3. Információszerzés a gyógyszerek mellékhatásairól

Kérdőív 10-11 pontjai

A szervátültetetteknek különféle immunszuppresszív gyógyszereket kell szedniük, amely a beültetett szerv kilökődését megakadályozza. Ezeknek a gyógyszereknek különféle mellékhatásaik lehetnek, amelyekről a transzplantáltaknak mindenképpen tudomást kell szerezniük. Ezekhez az információkhoz a betegek a kezelőorvos révén, vagy más egyéb forrásból, egyesületek, szakmai szövetségek, szóróanyagok, betegtársak stb. útján tudnak hozzájutni.

10. ábra

A megkérdezett szervátültetettek információ szerzésének megoszlása

A szervátültetettek a különféle immunszuppresszív gyógyszerek mellékhatásairól szinte azonos mértékben kapnak információt a kezelőorvostól vagy a fent említett egyéb csatornákon keresztül. A transzplantáltaknak az a része, akik a kezelőorvosuktól értesültek az immunszuppresszív készítmények mellékhatásairól, közel $\frac{3}{4}$ -e más forrást is igénybe vett ennek megerősítése céljából.

Az utógondozó centrumok közül csak a debreceni tér el jelentékenyen a többitől, mert itt mindössze 14%-a a válaszadóknak értesült kezelőorvosától a szerek mellékhatásairól, és meglehetősen alacsony, 10%-uk hallott ezekről más forrásból. Ezért ebben a régióban mindenképpen szükséges növelni a betegek tájékozódási szintjét, elsősorban a kezelőorvosi részről.

A transzplantált szervek között is vannak jelentékeny különbségek. Amíg a vese és a máj esetében 60 ill. 70%-ban a kezelőorvos tájékoztatja a szervátültetetteket ezekről a hatásmechanizmusokról, addig ez a szívátültetettek esetében több mint $\frac{4}{5}$ -ükre igaz, míg tüdő esetében 89%, vagyis szinte ez utóbbi teljes populációra érvényes megállapítás. Az egyéb forrásokból való tájékozódás eltérő az egyes szervek esetében: közel $\frac{2}{3}$ részük szerez

így tudomást a veseátültetés esetében, 4/5-e a máj-, 3/4-e a szív-, és 95%-a a tüdőátültetések esetében.

3.4. A szűrővizsgálatok jellemzői

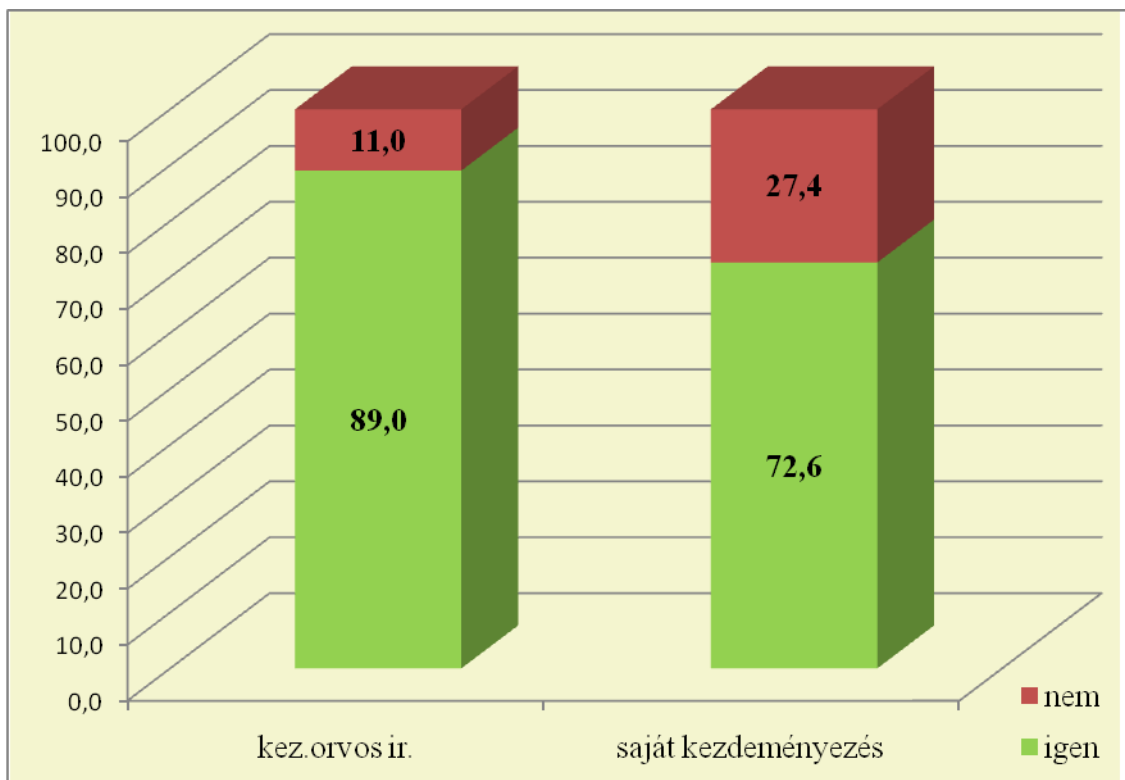
3.4.1. A szűrővizsgálatok kezdeményezésének okai

Kérdőív 12-13 pontjai

A szervátültetetteket irányíthatja kezelőorvosuk különböző szűrővizsgálatokra, de az egyén is önálló kezdeményezése lehet egyes vizsgálatokra, mint pl. a szemészet, mammográfia stb. A kérdésekre mindenki, azaz 146 fő adott értékelhető választ.

11. ábra

A szervátültetettek jelentkezése szűrővizsgálatra

A szűrővizsgálatokra való jelentkezésben domináns szerepe van a kezelőorvosnak, mivel 89%-ban az irányításuk révén kerülnek a betegek szűrővizsgálatra. Jelentékeny még, közel 3/4-e a megkérdezett szervátültetetteknek jár saját kezdeményezésből is különféle speciális szűrővizsgálatokra. Az önállóan kezdeményezők esetében, akik saját 90%-ban a kezelőorvos is egyet ért ezzel, de akik ezt nem kezdeményezik a szűrővizsgálatot (saját kezdeményezés NEM válasz), azoknak 88%-ban a kezelőorvos javasolja részükre.

A nemekben számottevő különbségek vannak a szűrővizsgálatra való jelentkezések között. A férfiaknak csak 62%-a, míg a nőknek 84%-a kezdeményezi, hogy elmenjen szűrővizsgálatra.

A lakóhely tekintetében a saját kezdeményezésű szűrővizsgálatoknál van némi eltérés, mert amíg a fővárosban a válaszadók 2/3-a saját maga javasolja a szűrővizsgálatot, addig ez az arány nagyvárosokban már a 80%-ot is eléri.

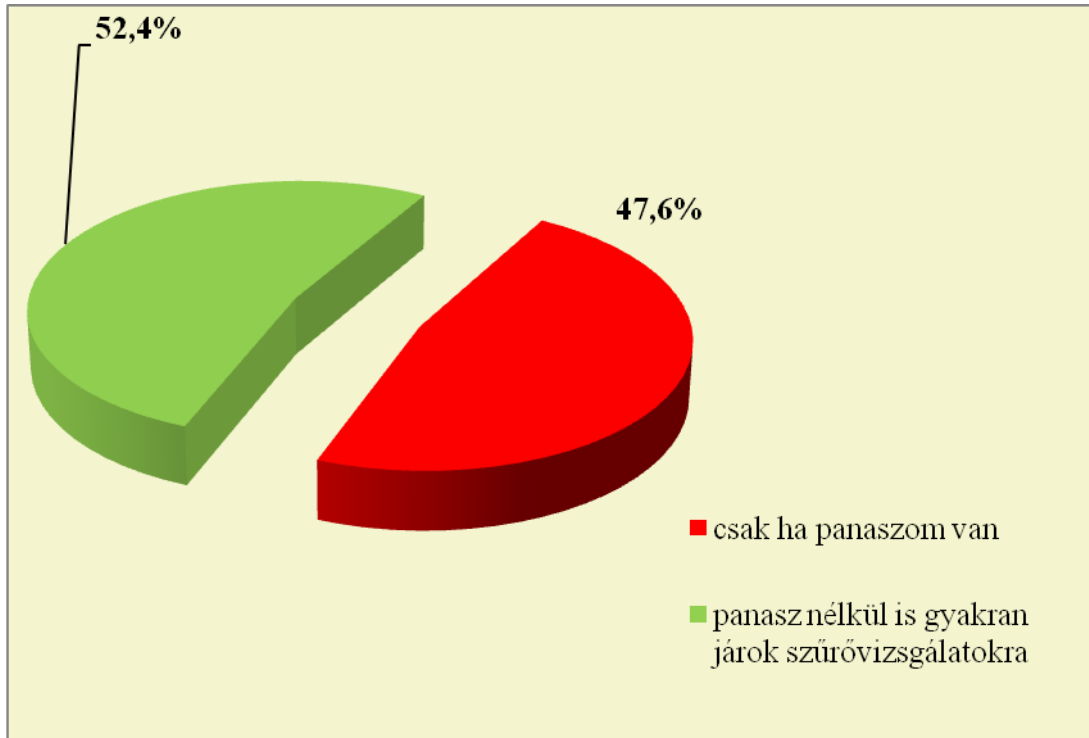
A kezelőorvos szűrővizsgálati javaslatának még az aktív státuszban dolgozó szervátültetteknek is több mint 4/5-e eleget tesz, viszont saját kezdeményezésből e rétegnek csak a fele megy el szűrővizsgálatra. A több szabadidővel rendelkező nyugdíjasok és a tanulók saját maguk kezdeményezik az átlagnál nagyobb arányban, 85-86%-ban, a szűrővizsgálaton való részvételt.

A transzplantált szerveket tekintve a májátültetések között van eltérés, ahol csak 60%-uk megy el a kezelőorvos ajánlására szűrővizsgálatra, viszont saját kezdeményezésre 90%-uk.

Saját kezdeményezésből szűrővizsgálatra járók közül az IGEN választ 105 fő adott.

12. ábra

A szűrővizsgálatra járók indokai

A válaszadók több mint a fele panaszmentesen is elmegy szűrővizsgálatra, a többi hányad csak abban az esetben, ha valamilyen panasza van.

A szűrővizsgálatra járók indítékai

%

Megnevezés	Válaszadók száma	csak ha panaszom van	panasz nélkül is gyakran járok szűrővizsgálatokra
Lakhely			
főváros	32	59,4	40,6
nagyváros	19	36,8	63,2
város	30	46,7	53,3
község	24	41,7	58,3
Iskolai végzettség			
8 általános v. ennél kevesebb	22	40,9	59,1
szakiskola	18	55,6	44,4
érettségi	38	57,9	42,1
főiskola v. egyetem	27	33,3	66,7
Transzplantált szerv			
vese	71	46,5	53,5
máj	9	77,8	22,2
szív	13	38,5	61,5
tüdő	12	41,7	58,3
Transzplantálás óta eltelt idő			
1 éven belül	9	44,4	55,6
2-5 év között	38	57,9	42,1
6-10 év között	32	46,9	53,1
10 év felett	26	34,6	65,4
Státusz			
rokkantnyugdíjas, egyáltalán nem dolgozik	45	60,0	40,0
rokkantnyugdíjas, de mellette kiegészítő munkát végez legalisan	23	47,8	52,2
rokkantnyugdíjas, de mellette alkalmi munkát végez	9	44,4	55,6
aktív kereső	9	33,3	66,7
nyugdíjas	11	27,3	72,7
tanuló	6	33,3	66,7
egyéb	45	60,0	40,0
Utógondozó centrum			
Budapest	77	53,2	46,8
Debrecen	14	28,6	71,4
Pécs	5	20,0	80,0
Szeged	9	44,4	55,6
Összesen	105	52,4	47,6

A fővárosban élő szervátültetettek 59%-a csak panasz esetén megy szűrővizsgálatra, míg a többi településen ez éppen fordítva igaz, vagyis akkor is elmennek, ha panaszmentesek.

Az iskolai végzettség vonatkozásában a két szélső végzettségi típust lehet külön is kiemelni, a 8 osztályt vagy ennél is alacsonyabb végzettségűeket és a felsőfokú iskolával rendelkezőket, akiknek 59 ill. 67%-a akkor is elmegy szűrővizsgálatra, ha semmilyen panaszja sincsen.

A transzplantált szervek közül a szív-, és tüdőátültetettek közül járnak többen panaszok nélkül is szűrővizsgálatokra, míg a májátültetetteknél ez csak ritkábban fordul elő. A veseátültetettek az átlagnak megfelelően járnak e két típus szűrővizsgálataira.

Panaszok nélkül az átlagnál nagyobb arányban (65%) csak a 10 év feletti szervátültetettek járnak gyakrabban szűrővizsgálatokra.

A munkahelyi státuszt tekintve az aktív dolgozók, a nyugdíjasok és a tanulók járnak gyakrabban olyankor is szűrővizsgálatokra, ha panaszmentesek.

Az utógondozói centrumok közül a pécsit lehet kiemelni, ahol a szervátültetettek 80%-a jár el betegség tünetek nélkül szűrővizsgálatokra. Meg kell jegyezni, hogy ebben az esetben a minta elemszáma meglehetősen csekély volt, így ebből mélyreható összefüggéseket nem lehet levonni.

A szervátültetettek többsége jár saját elhatározásból szűrővizsgálatokra, így viszonylag csekély azoknak a száma, akik ódzkodnak ettől. (3.4.1. saját kezdeményezés NEM válasz, 11, ábra)

3. sz. táblázat

A saját kezdeményezésből szűrővizsgálatokra nem járók indokai

Indokok	Válaszadók száma	Megoszlás %
nincs időm rá	5	12,8
nem szeretek orvoshoz járni	9	23,1
ha nincs panaszom, miért menjek	25	64,1
Összesen	39	100,0

Az indokok közül a válaszadók 2/3-ának véleménye szerint, ha nincs semmilyen panaszom, akkor miért menjek el szűrővizsgálatra, míg másik két kategória alacsonyabb említési számát nem emeljük ki külön.

A rokkant nyugdíjasok, akik nem dolgoznak és az érettségizettek (14 fő), közel 4/5-e amennyiben panaszmentes és kezelőorvosa nem irányítja, nem jár szűrővizsgálatokra.

3.4.2. A transzplantáció óta elvégzett szűrővizsgálatok

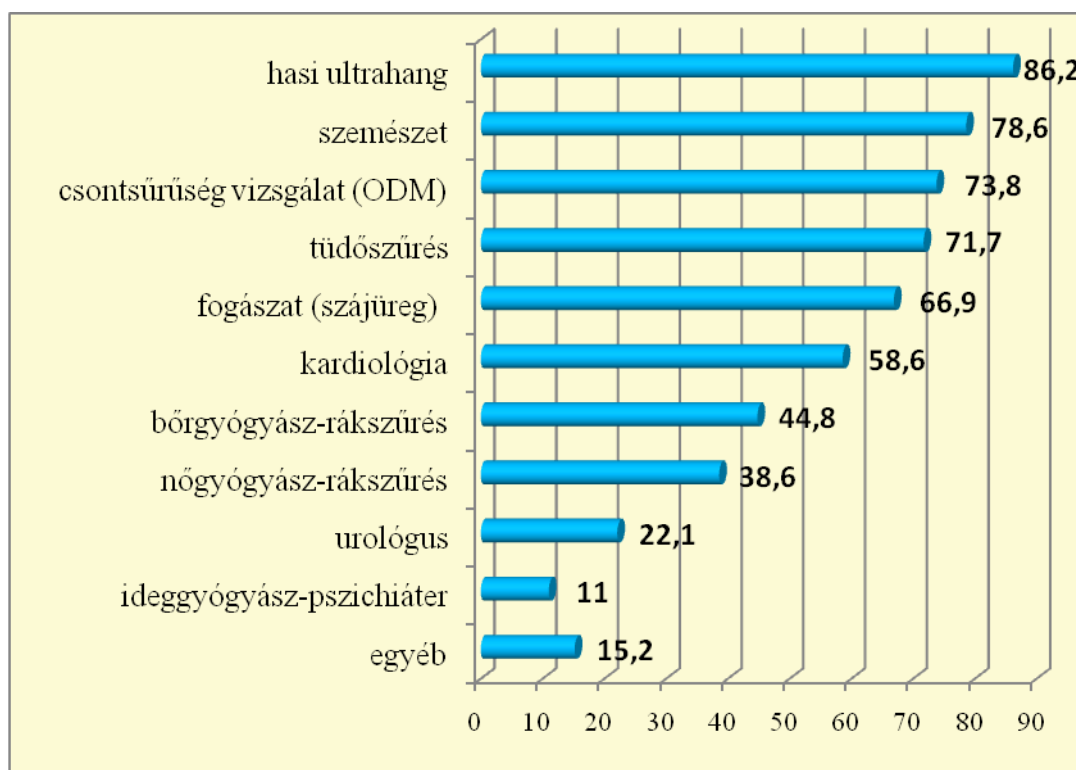
Kérdőív 14 pontja

A szervátültetettek különféle szűrővizsgálatokon vettek részt transzplantációjuk óta. A kérdés feltevésekor megadtuk a válaszalternatívákat, és egy válaszoló több választ is megjelölhetett, amely egyúttal utal arra, hogy több szűrővizsgálaton is részt vett.

A kérdésre 145 válaszadó 823 választ jelölt meg, vagyis 1 válaszadó 5,68 választ jelölt be.

13. ábra

A transzplantáció óta elvégzett szűrővizsgálatok (%)

A leggyakrabban a szervátültetettek hasi ultrahangon vettek részt (125 fő), majd ezt követi a szemészet (114 fő), míg a harmadik a sorban a csontsűrűség vizsgálat (107 fő). A hasi ultrahang többnyire a beültetett vese ellenőrzését szolgálja, míg a szemészet és a csontsűrűség vizsgálat a szedett gyógyszerek mellékhatásai miatt ajánlatos szűrővizsgálatnak számítanak.

Lényeges szempont a szűrővizsgálatok közül a tüdőszűrés (104 fő), a fogászat (97 fő), és a kardiológia (85 fő). A többi szűrővizsgálatnak a szervátültetettek kisebb jelentőséget tulajdonítanak.

A fontosabb öt szűrővizsgálat jellemzői:

- ✓ hasi ultrahang: a válaszadók 1/3-1/3-ad arányban a fővárosban és a városokban élnek, közel $\frac{3}{4}$ -üket a fővárosban utógondozzák, közel $\frac{3}{4}$ -ük vese transzplantált, az aktív keresők több mint 4/5-e részt vett ilyen vizsgálaton,
- ✓ szemészet: a válaszadók 1/3-a a fővárosban él, 70%-ukat Budapesten utógondozzák, közel $\frac{3}{4}$ -ük vese transzplantált, az aktív keresők közel 2/3-a részt vett szemvizsgálaton,
- ✓ csontsűrűség vizsgálat: a válaszadók közel 1/3-a a fővárosban él, 2/3-ukat a fővárosban utógondozzák, közel 2/3-uk vese transzplantált, 13-13%-uk tüdő- és szívtültetett, az aktív keresők fele-a részt vett ilyen vizsgálaton,
- ✓ tüdőszűrés: a válaszadók 1/3-a a fővárosban él, 2/3-ukat a fővárosban utógondozzák, közel $\frac{3}{4}$ -ük vese transzplantált, az aktív keresők közel 2/3-a részt vett ilyen vizsgálaton,
- ✓ fogászat: a válaszadók 40%-a a fővárosban él, 85%-ukat Budapesten utógondozzák, közel 2/3-uk vese transzplantált, 15%-a tüdőátültetett, közel 2/3-a volt fogászati szűrővizsgálaton.

4. sz. táblázat

A transzplantáció óta elvégzett egyéb szűrővizsgálatok

Szűrővizsgálati fajták	Említések száma	Megoszlási %
ortopédia	6	19,4
reumatológia	6	19,4
gasztroenterológia	4	12,9
Fül-orr-gége	3	9,7
izotópos vizsgálat	2	6,5
mammográfia	2	6,5
arcüreg	1	3,2
eg. CT	1	3,2
EKG	1	3,2
endokrinológia	1	3,2
koponya CT	1	3,2
nefrologia	1	3,2
pajzsmirigy	1	3,2
sebészet	1	3,2
Összesen	31	100,0

Az egyéb fel nem sorolt válasz alternatívák közül az ortopédiát, a reumatológiát és a gasztroenterológiát lehet külön is kiemelni.

3.4.3. A szervátültetettek különféle panaszai

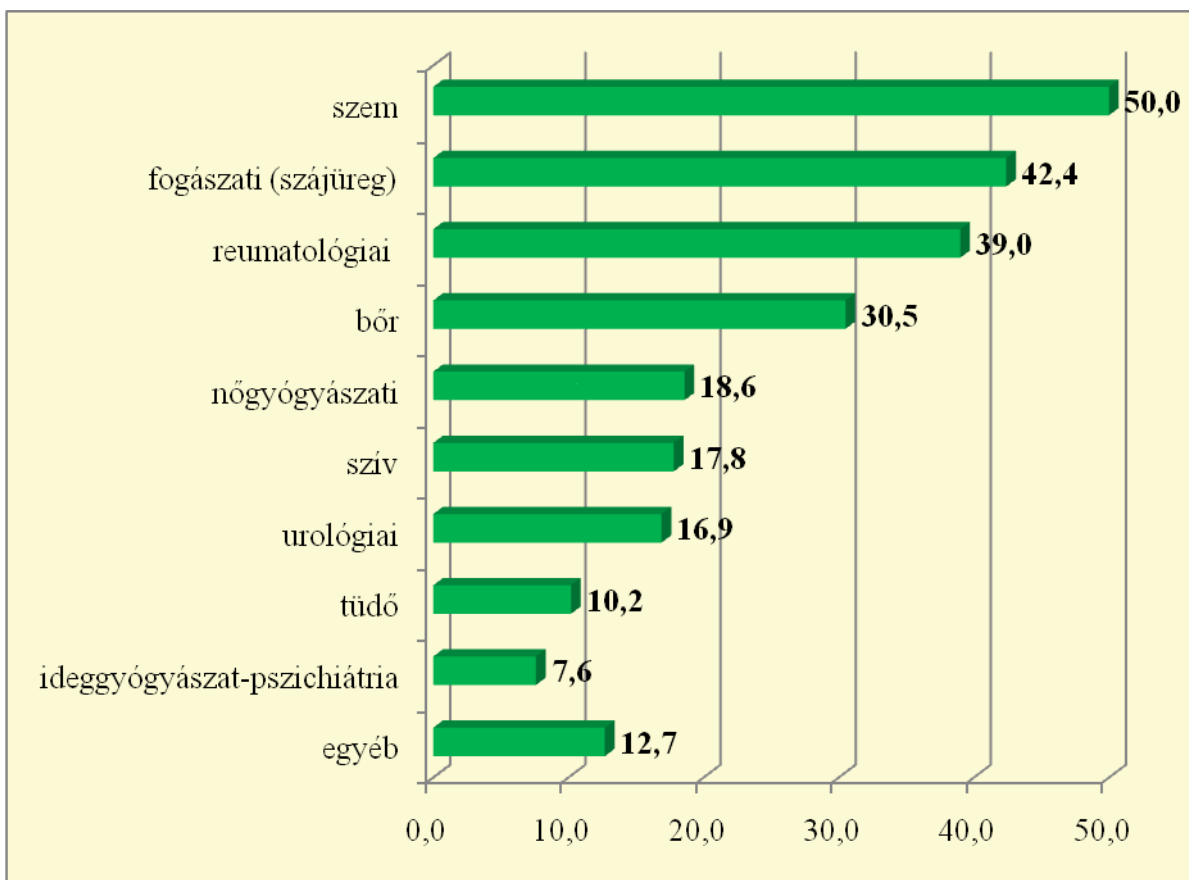
Kérdőív 15 pontja

A felmérés során azt kívántuk megtudni a szervátültetettektől, hogy milyen egészségügyi problémájuk ill. panaszuk volt. A kérdés feltevésekor ez esetben is megadtuk a válaszalternatívákat, és egy válaszoló több választ is megjelölhetett, amely egyúttal utal arra, hogy több problémája ill. panasza volt.

A kérdésre 118 válaszadó 290 választ jelölt meg, vagyis 1 válaszadó 2,46 választ jelölt be.

14. ábra

A szervátültetettek különféle panaszai (%)

A transzplantáltak panaszai, problémái közül a szemmel, a látással kapcsolatos problémát (59 fő) jelölték meg a legtöbben. Ezt követik a fogászati (50 fő), a reumatológiai (46 fő) valamint a bőrgyógyászati (36 fő) panaszok. A többi probléma említési aránya ezeknél sokkal jelentéktelenebb.

A szervátültetettek négy leggyakoribban megjelölt problémáinak jellemzői:

- ✓ szem: a nagyvárosokban és a városokban élők 59 ill. 55%-a, fővárosi utógondozó centrumok 42%-a, a debreceni centrumban viszont 60%-uk, a veseátültetettek több mint a fele, az aktív dolgozók közel felének voltak ilyen jellegű problémái,
- ✓ fogászat: fővárosban élők 55%-a, a pécsi utógondozó centrumokba járó szervátültetettek 2/3-a, a máj és a tüdő transzplantáltak 60%-a, az aktív dolgozóknak az 54%-a jelzett ilyen gondokat,
- ✓ reumatológia: a nagyvárosban élők közel felének, a szegedi utógondozó centrumokba járó szervátültetettek 2/3-ának, a máj és a szívátültetettek 60%-ának, az aktív dolgozóknak viszont csak a 15%-ának, a nem dolgozó rokkant nyugdíjasoknak a felének voltak már reumás panaszaik,
- ✓ bőr: a községben élők 1/3-a, a pécsi utógondozó centrumokba járó szervátültetettek 56%-a, a máj transzplantáltak 40%-a, az aktív dolgozóknak csak a 15%-a, a nem dolgozó rokkant nyugdíjasoknak 40%-a panaszkodott ezekre.

5. sz. táblázat

A szervátültetettek különféle egyéb panaszai

Panaszok, problémák	Említések száma	Megoszlási %
ortopédia	5	33,3
Fül-orr-gége	3	20,0
gyomor	3	20,0
érsebészet	2	13,3
csontsűrűség	1	6,7
nefrologia	1	6,7
Összesen	15	100,0

Az egyéb, máshol külön nem említett panaszok, problémák közül csak az ortopédia emelhető ki.

3.4.4. Az orvos felkeresésének okai

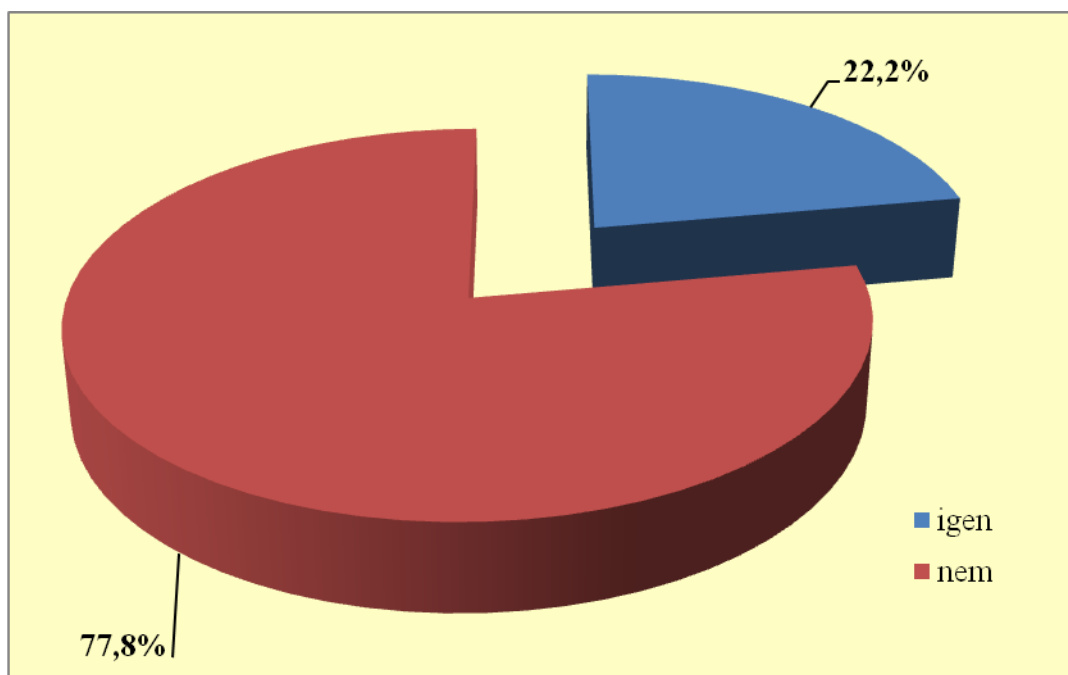
Kérdőív 16 pontja

Az alábbiakban azt szeretnénk tudni a szervátültetettektől, hogy csak abban az esetben mennek-e orvoshoz, ha panaszuk van, vagy panasz nélkülük is felkeresik.

A kérdésre 144 fő adott értékelhető választ, és csak 2 fő nem válaszolt erre.

15. ábra

Egyetért-e azzal az állítással, hogy csak akkor megyek orvoshoz, ha panaszom van?

Jelen esetben a NEM válasz számít pozitívnak, vagyis azok a transzplantáltak – a válaszadók több mint a $\frac{3}{4}$ -e, akik nemcsak panasz esetén keresik fel orvosukat.

3.4.5. Az éves szűrővizsgálatokon való részvétel

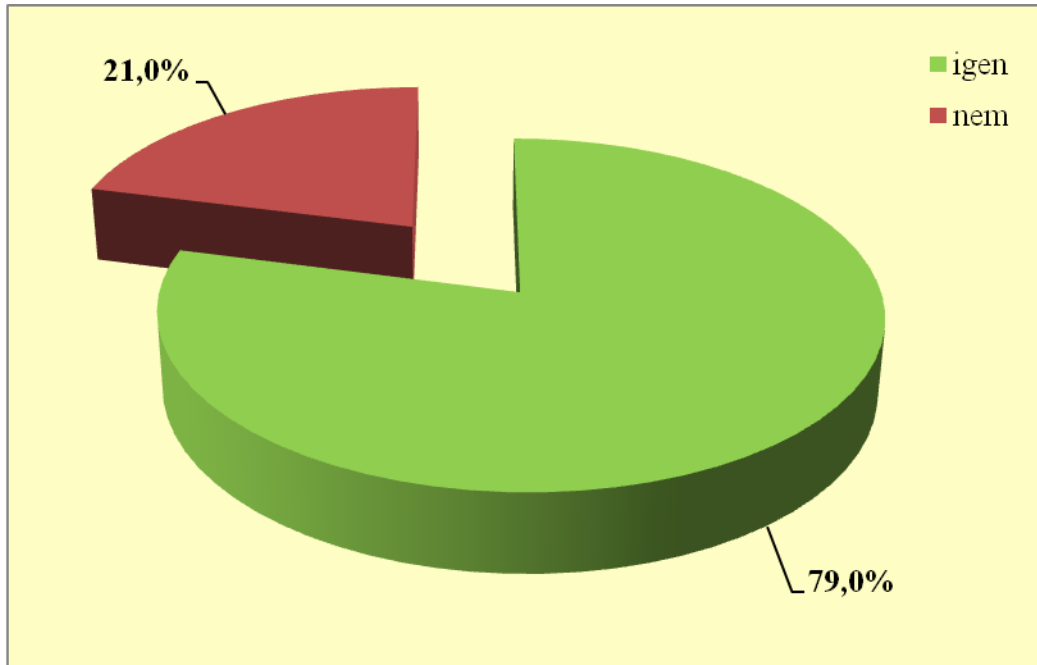
Kérdőív 17 pontja

Rendszeres kontrollokon a szervátültetetteknek részt kell venniük, hogy kezelőorvosuk figyelemmel kísérhesse egészségi állapotukat. A továbbiakban azt kívántuk megtudni a transzplantáltaktól, hogy részt vennének-e évente egyszer egy átfogó szűrővizsgálaton, amennyiben az összes, előzőekben felsorolt vizsgálat két nap alatt, vidékieknek befekvéssel, előre egyeztetett időpontra megszervezve lebonyolítható lenne, és nem kerülne anyagi áldozatba.

A kérdésre 143 fő adott értékelhető választ, és csak 3 fő nem válaszolt erre.

16. ábra

Részt venne-e egy előre megszervezett éves szűrővizsgálaton?

Az előre megszervezett, külön költséggel nem járó szűrővizsgálaton a válaszadók közel 4/5-e részt venne. A transzplantáltak szűrővizsgálatokon való részvételi hajlandósága jelentősen meghaladja az egészséges populáció 2007-es 45%-os ilyen jellegű hajlandóságát.

Megvizsgáltuk azon transzplantáltak hozzáállását a szűrővizsgálatokhoz, akik saját elhatározásból is járnak szakorvosi vizsgálatokra, és 81%-uk eljönne egy ilyen típusú szervezett szűrővizsgálatra. Érdekességként lehet megemlíteni, hogy akik saját elhatározásból nem mennek el szakorvoshoz, azoknak $\frac{3}{4}$ -e igénybe venné ezt a lehetőségeket.

Előre megszervezett éves szűrővizsgálaton való részvételi hajlandóság

%

Megnevezés	Válaszadók száma	Részt venne	Nem venne részt
Neme			
férfi	75	78,7	21,3
nő	68	79,4	20,6
Kor			
30 év alattiak	17	82,4	17,6
31-40 év közöttiek	33	66,7	33,3
41-50 év közöttiek	38	86,8	13,2
51-60 év közöttiek	35	80,0	20,0
60 év felettiak	16	81,3	18,8
Lakhely			
főváros	47	85,1	14,9
nagyváros	22	59,1	40,9
város	42	85,7	14,3
község	32	75,0	25,0
Iskolai végzettség			
8 általános v. ennél kevesebb	27	66,7	33,3
szakiskola	28	75,0	25,0
érettségi	51	84,3	15,7
főiskola v. egyetem	37	83,8	16,2
Transzplantált szerv			
vese	101	74,3	25,7
máj	10	90,0	10,0
szív	16	100,0	
tüdő	16	81,3	18,8
Transzplantálás óta eltelt idő			
1 éven belül	13	76,9	23,1
2-5 év között	48	83,3	16,7
6-10 év között	46	71,7	28,3
10 év felett	36	83,3	16,7
Utógondozó centrum			
Budapest	106	93,4	6,6
Debrecen	21	4,8	95,2
Pécs	7	71,4	28,6
Szeged	9	88,9	11,1
Státusz			
rokkantnyugdíjas, egyáltalán nem dolgozik	57	77,2	22,8
rokkantnyugdíjas, de mellette kiegészítő munkát végez legalisan	33	75,8	24,2
rokkantnyugdíjas, de mellette alkalmi munkát végez	14	71,4	28,6
aktív kereső	17	88,2	11,8
nyugdíjas	13	84,6	15,4
tanuló	7	100,0	
egyéb	2	50,0	50,0
Összesen	143	79,0	21,0

A nemekben nincs eltérés, úgy a férfiak, mint a nők egyaránt az átlagnak megfelelően vennének részt az ilyen típusú szűrővizsgálaton.

A kor kategóriák közül a 41-50 év közöttiek 87%-os szűrővizsgálati hajlandóságát kell külön is megemlíteni.

A lakhelyet tekintve a fővárosban és a városokban élő szervátültetettek mutatnak nagyobb, 85 ill. 86%-os hajlandóságot a vizsgálatokon való részvételre.

A transzplantált szervek közül a máj- és a szívátültetettek az átlagot meghaladó arányban vennének részt, viszont a veseátültetettek hajlandósága az ilyen típusú vizsgálatokra kisebb mértékben átlag alatti.

A szervátültetéstől eltelt idő közül a 2-5 ill. 10 év feletti időintervallumok esetében 83%-os az ilyen szűrővizsgálatokon való hajlandóság.

Az utógondozó centrumok között a fővárosi és a szegedi esetében a válaszadók 93 ill. 89%-a venne részt egy ilyen típusú szűrővizsgálaton, Debrecenben viszont szinte senki, csak mindössze 1 fő jelzett ilyet.

A munkával kapcsolatos státuszra fókuszálva megállapítható, hogy az aktív keresők, a nyugdíjasok és a tanulók tanúsítanak nagyobb hajlandóságot az ilyen típusú vizsgálatok elvégzésére. Kisebb, 71%-os az alkalmi munkát vállaló rokkantnyugdíjasok hajlandósága az ilyen típusú szervezett vizsgálatokhoz.

3.4.6. A szűrővizsgálatok hasznossága

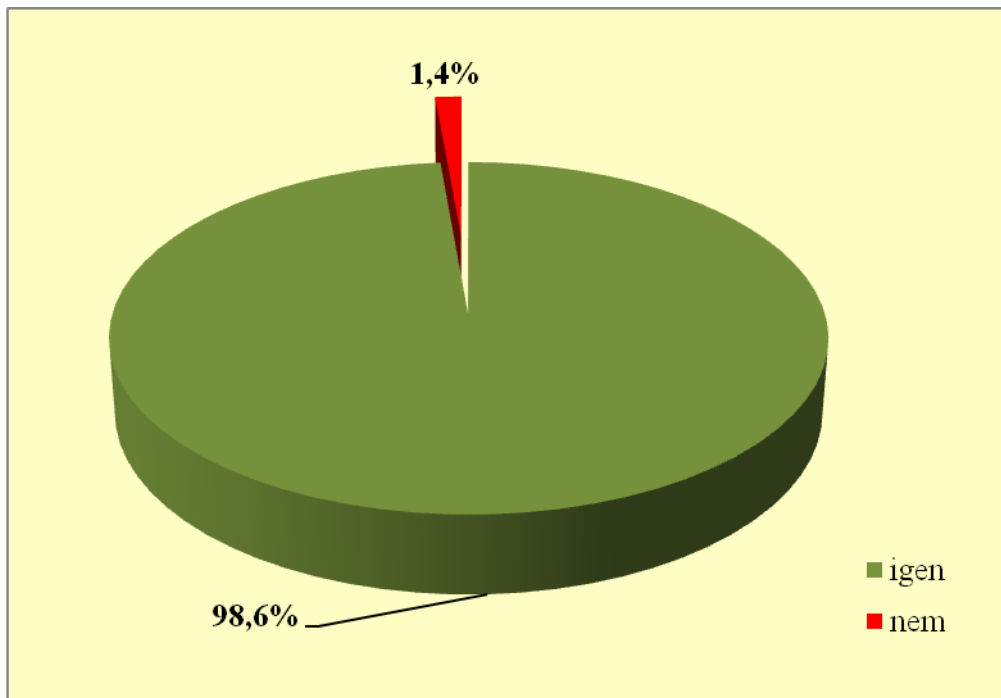
Kérdőív 18 pontja

A különféle betegségek többsége jó eredménnyel gyógyítható, ha azt szűrővizsgálatokkal időben felfedezik.

A kérdésre értékelhető választ adók száma 144 fő volt.

17. ábra

Hisz-e abban, hogy az időben kiszűrt betegségek többsége jó eredménnyel gyógyítható?

A szervátültetettek közül szinte mindegyik válaszadó bízott abban, hogy az időben felfedezett betegségek jó eredménnyel gyógyíthatók, vagyis a szűrővizsgálatok hasznosságát itt lehet lemérni. Mindössze két válaszadó nem bízott a kiszűrhető betegség források gyógyíthatóságában.

MELLÉKLETEK

1. melléklet

A minta korkategóriái és a nemek aránya

%

Életkor kategóriák	Válaszadók száma	Férfiak	Nők
30 év alattiak	17	29,4	70,6
31-40 év közöttiek	35	57,1	42,9
41-50 év közöttiek	39	48,7	51,3
51-60 év közöttiek	35	60,0	40,0
60 év felettiak	16	56,3	43,8
Összesen	146	52,7	47,3

2. melléklet

A lakhely nemek és kor szerinti arányai

%

Megnevezés	Válaszadók száma	főváros	nagyváros	város	község
Neme					
férfiak	77	31,2	13,0	33,8	22,1
nők	69	34,8	20,3	23,2	21,7
Kor					
30 év alattiak	17	29,4	11,8	35,3	23,5
31-40 év közöttiek	35	40,0	14,3	28,6	17,1
41-50 év közöttiek	39	30,8	15,4	35,9	17,9
51-60 év közöttiek	35	22,9	25,7	25,7	25,7
60 év felettiak	16	56,3	12,5	6,3	25,0
Összesen	146	32,9	16,4	28,8	21,9

Az iskolai végzettség jellemzői a kor és lakhely összefüggéseiben

%

Megnevezés	Válaszadók száma	8 általános v. ennél kevesebb	szakiskola	érettségi	főiskola v. egyetem
Kor					
30 év alattiak	17	52,9	-	29,4	17,6
31-40 év közöttiek	35	14,3	14,3	45,7	25,7
41-50 év közöttiek	39	17,9	20,5	30,8	30,8
51-60 év közöttiek	35	14,3	31,4	34,3	20,0
60 év felettiak	16	6,3	18,8	37,5	37,5
Lakhely					
főváros	48	8,3	12,5	33,3	45,8
nagyváros	24	4,2	12,5	37,5	45,8
város	42	21,4	21,4	50,0	7,1
község	32	40,6	31,3	21,9	6,3
Összesen	146	18,5	19,2	36,3	26,0

4. melléklet

A családi állapot összefüggései

%

Megnevezés	Válaszadók száma	nős/ férjezett	elvált	élettársi kapcsolat	özvegy	egyedül- álló	egyedül- álló családdal él
Neme							
férfiak	77	64,9	6,5	9,1	2,6	3,9	13,0
nők	68	50,0	14,7	10,3	4,4	13,2	7,4
Kor							
30 év alattiak	17	11,8		17,6		17,6	52,9
31-40 év közöttiek	35	57,1		17,1		17,1	8,6
41-50 év közöttiek	38	60,5	21,1	10,5		2,6	5,3
51-60 év közöttiek	35	68,6	14,3		8,6	5,7	2,9
60 év feletti	16	68,8	12,5	6,3	12,5		
Lakhely							
főváros	48	52,1	12,5	16,7	8,3	6,3	4,2
nagyváros	24	66,7	12,5	4,2	4,2	4,2	8,3
város	41	56,1	7,3	12,2		14,6	9,8
község	32	62,5	9,4			6,3	21,9
Iskolai végzettség							
8 általános v. ennél kevesebb	27	40,7	22,2			11,1	25,9
szakiskola	28	71,4	10,7	10,7		3,6	3,6
érettségi	53	56,6	3,8	13,2	5,7	13,2	7,5
főiskola v. egyetem	37	62,2	10,8	10,8	5,4	2,7	8,1
Összesen	145	57,9	10,3	9,7	3,4	8,3	10,3

A szervátültetéstől számított idő

%

Megnevezés	Válaszadók száma	1 éven belül	2-5 év között	6-10 év között	10 év felett
Lakhely					
főváros	48	4,2	31,3	33,3	31,3
nagyváros	24	25,0	25,0	12,5	37,5
város	42	7,1	38,1	38,1	16,7
község	32	9,4	37,5	34,4	18,8
Iskolai végzettség					
8 általános v. ennél kevesebb	27	7,4	33,3	40,7	18,5
szakiskola	28	7,1	42,9	35,7	14,3
érettségi	53	17,0	26,4	34,0	22,6
főiskola v. egyetem	38	2,6	36,8	18,4	42,1
Transzplantált szerv					
vese	102	8,8	24,5	32,4	34,3
máj	10	10,0	40,0	30,0	20,0
szív	17	11,8	58,8	29,4	
tüdő	17	11,8	58,8	29,4	
Összesen	146	9,6	33,6	31,5	25,3

6. melléklet

A szervátültetettek jelenlegi státusza

%

Megnevezés	Válasz adók száma	rokkant nyugdíjas, egyáltalán nem dolgozik	rokkant nyugdíjas, de mellette kiegészítő munkát végez legálisan	rokkant nyugdíjas, de mellette alkalmi munkát végez	aktív kereső	nyugdíjas	tanuló	egyéb
Kor								
30 év alattiak	17	29,4	11,8		11,8		41,2	5,9
31-40 év közöttiek	35	37,1	25,7	11,4	22,9			2,9
41-50 év közöttiek	39	38,5	33,3	12,8	15,4			
51-60 év közöttiek	35	54,3	25,7	14,3	5,7			
60 év felettiak	16	18,8				81,3		
Lakhely								
főváros	48	39,6	20,8	2,1	22,9	14,6		
nagyváros	24	37,5	16,7	12,5	20,8	8,3		4,2
város	42	33,3	40,5	9,5	4,8	2,4	7,1	2,4
község	32	53,1	6,3	18,8		9,4	12,5	
Iskolai végzettség								
8 általános v. ennél kevesebb	27	48,1	7,4	11,1	7,4		25,9	
szakiskola	28	46,4	21,4	14,3	7,1	10,7		
érettségi	53	45,3	26,4	9,4	7,5	9,4		1,9
főiskola v. egyetem	38	23,7	28,9	5,3	26,3	13,2		2,6
Transzplantált szerv								
vese	102	36,3	20,6	13,7	12,7	9,8	5,9	1,0
máj	10	70,0	20,0					10,0
szív	17	58,8	17,6		5,9	17,6		
tüdő	17	29,4	41,2		23,5		5,9	
Transzplantációtól eltelt idő								
1 éven belül	14	64,3	7,1		14,3	14,3		
2-5 év között	49	51,0	20,4	2,0	12,2	8,2	4,1	2,0
6-10 év között	46	30,4	32,6	15,2	6,5	6,5	8,7	
10 év felett	37	29,7	18,9	16,2	18,9	10,8	2,7	2,7
Összesen	146	41,4	22,6	9,6	12,3	8,9	4,8	1,4